

esést jelent. A gépi tuskókiemelésre megnyugtató megoldás sajnos még mindig nincs; keressük, kutatjuk a megoldásokat a tuskóval való döntésre, mert ez még inkább kivihetőnek látszik, mint a tarvágás utáni tuskókiemelés.

Üzemi adottságaink a nyártermelés fokozására korántsem olyan kedvezőek, mint az erdőnkívüli fásításokban. Az 1200 hektáros ártéri területeinken kívül nyártermelésre alkalmas talajaink úgyszólván alig vannak. A nyírségi tájegység kisebb foltjai kínálkoznak nyártípusú állományok létesítésére. Ezeken túlmenően azonban minden állománytípusba 4×4 , illetőleg 4×2 hálózatban telepítünk előhasználati nyárállományokat, amelyek kedvező esetben véghasználati állományokká válhatnak. Erre már számos példa van. A nemesnyáarak közül az óriásnyár az a faj, amely az akácos állományokban véghasználati korig valószínűleg fenntartható. Újabban olasz, holland, francia nyáarakkal is folytattunk kísérleteket. A jelenlegi — a fafajstatisztika által kimutatott — 8%-os nyárfaterület a tényleges állapotot nem fedi, miután az a telepítéskor elültetett nyárdarabszám által elfoglalt százalékos területet mutatja ki. Annak ellenére, hogy az utóbbi három-négy évben nagyobb mértékben telepített nyárasok a fakitermelésben nem éreztetik még hatásukat, a fakitermelési tervünk szerint a nyáarak az összfatömegnek 13%-át és azon belül az iparifának 16%-át képezik. Az állományneveléseknek a nyáarak javára történő tervszerű végrehajtásával minden bizonnyal sikerülni fog a nemes nyáarak elegyarányát a jelenlegi 3%-ról 18%-ra, a hazai nyáarak elegyarányát a jelenlegi 2%-ról 3%-ra emelni.

Beszámolómból kitűnik, hogy eredményeink mellett még igen sok probléma vár megoldásra. A lehetőségek, különösen minőségi vonatkozásban még mindig nagyok és ezeknek maximális kihasználásával az erdőgazdaságot nagymértékben fejleszthetjük, a mainál sokkal nagyobb mértékben vehetjük ki részünket a népgazdasági terhek viseléséből.

Lesznyák József:

Fásítási eredmények és a jövőbeni feladatok a Hajdúsági Állami Erdőgazdaság területén

Hajdú-Bihar megye 584 522 hektár kiterjedésű területén az 1927. évi statisztikai adatok szerint kereken 21 000 hektár erdő állott, ez 3,4%-os erdőszültséggel felelt meg és mintegy 1,5%-kal maradt alatta az Alföld akkori 4,9%-os erdőszültségének. A nyírségi tájegységgel történő bővülésével a megye erdőszültsége az 1958. évben 35 886 hektár erdőterülettel elérte az 5,2%-ot. Ez a statisztikai adat azonban csupán a megye erdőszültségi százalékát fejezi ki, nagyjából az állami erdőgazdaság, közbirtokosságok és tanácsok kezelésében levő, esetleg a kataszterben erdőként nyilvántartott erdőterületeket foglalja magában. Nem szerepelnek benne az erdőnkívüli fásítási munkák eredményeként létesített erdőfoltok, mezővédő erdősávok, fapászták, fasorok, öntözőcsatornák, utak, vasutak fásításai, amelyek becslésem szerint 1958-ban mintegy 1,9%-kal emelték a megye fásítottságát. Ezek szerint a reális erdőszültségi (fásítottsági) százalék 7% körül mozgott.

Részleteiben vizsgálva az erdőszültség százalékát kitűnik, hogy míg a megye $\frac{1}{5}$ -ét kitevő nyírségi tájegységben az erdőszültségi százalék 30,5, addig a megye $\frac{3}{5}$ -ét kitevő Nagykun-Hajdúhát tájegység erdőszültsége csupán 0,4%, a Körösvidék tájegysége a megye $\frac{1}{5}$ részén pedig szintén csupán 0,6%. A megye fátlan-

ságára jellemző, hogy pl. Hajdúnánás 26 090 hektáros területén 1947-ben 15 hektár (0,0%), Hajdúszoboszló 20 470 hektáros területén 52 hektár (0,2%), Balmazújváros 27 282 hektáros területén 104 hektár (0,4%) erdő állott. De ezek a számadatok jellemzőek úgyiszlóván minden falura vagy városra, amelyek nem a nyírségi tájegységbe tartoznak. Ez a fátlanság indokolta azt a nagyarányú erdönkívlí fásítási munkát, amelyet a Hajdúági Állami Erdőgazdaság, illetve szakírányításával a fásításban érdekelt szervek a felszabadulást követő időkben végeztek és amelynek a nagyobbik része a következő 15 esztendőben kerül majd megvalósításra.

Az egyes tájegységek különböző fásítottsági foka a talaj és klimatikus viszonyokban leli magyarázatát. Amíg a nyírségi tájegység homokbuckáinak megkötését és a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan talajainak beerdősítését a gazdasági szükségesség megkívánta és azt a kedvezőbb klimatikus viszonyok előmozdították, addig a debreceni löszhát mezőgazdasági művelésre egyébként kíválóan alkalmas talaján, nemkülönben a hortobági szikeseken és a Körösvidék kötött agyagtalajain a fatenyészet számára korántsem oly kedvezőek a termelési viszonyok. A talaj, — a felszíni szikesekről nem is beszélve — úgyiszlóván mindenütt rejtett szikes altalajú. Ez a terület a Szántó-féle éghajlatjósági görbék 125—130-as vonalai közé esik évi 540 mm csapadékkal és 23,9 C° középhőmérséklet különbséggel. *Az ország valamennyi tájegysége között szinte itt a legalacsonyabb az évi csapadékmennyiség, legmagasabb az évi hőmérsékleti ingadozás.*

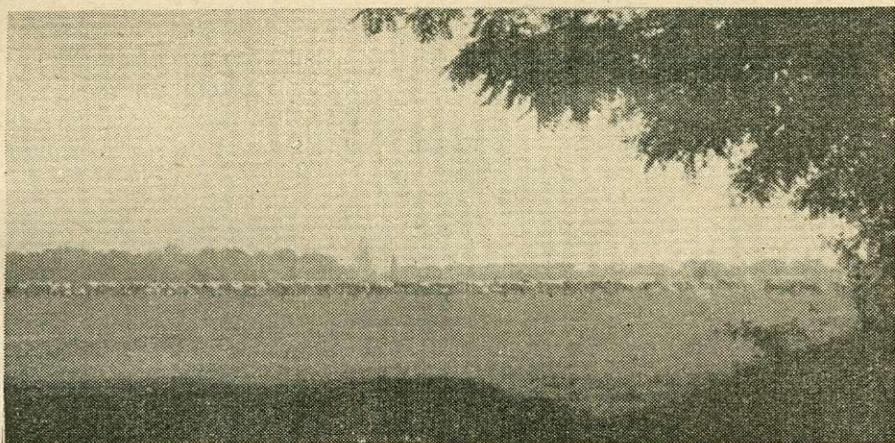
A Tiszántúl szikes és mezősi, valamint réti agyagtalajai fásítására irányuló törekvés még a múlt századba vezethető vissza. Ezek a fásítások azonban ötletszerűek voltak, sem gyakorlati, sem tudományos értékelésükre nem került sor. A céltudatos munka kezdetét a püspökladányi szikkísérleti állomásnak 1924. évben *Kaán Károly* kezdeményezésére történt életrehívása jelenti. Az állomás felállítását az 1923. évi XIX. tc., az alföldfásítási törvény végrehajtása során a szikes talajokon végzendő munkák előtérbe kerülése tette szükségessé. Indokolta ezt az a körülmény, hogy Magyarországon mintegy 600 000 hektár felszíni és további legalább egymillió hektár ún. rejtett szikes van, amelyeknek a befásítása az alföldfásítási munka jelentős részét képezte és képezi. Bár az alföldfásítási törvény a megye fásítottságának szempontjából nem sokat jelentett, végrehajtása a bürokrácia útvesztőjébe sülyedt, a kivitelezésre szánt összeget pedig a minimumra csökkentették, *a püspökladányi állomás munkája mégis igen nagy jelentőségű, mert eredményei nyomán indultak meg a felszabadulás után a nagyobb arányú fásítási munkálatok.*

A szikkísérleti állomás felállításának célja az volt, hogy céltudatos és rendszeres kísérletekkel megalapozott kutató munka eredményeként útmutatót adjon a különféle szikes talajok fásítási lehetőségei, a szükséges agrotechnikai tenivalók, a fafajmegválasztás, állomány összetétel és különböző ápolási munkák tekintetében. A szikkfásítási kutatások lényeges feladata volt a szikes talajok minősítési alapelveinek a kidolgozása, illetőleg az eredményes telepítés határlehetőségeinek a megállapítása. Az erre irányuló munka nagy jelentőségű eredménye volt dr. *Magyar Pál* fitocönológiai osztályozása, majd *Tury Elemér* részéről az erdészeti szikkalajosztályozás megalkotása, legújabbban pedig ezek továbbfejlesztése *Tóth Béla* által a korszerű genetikai talajosztályozás figyelembevételével.

A püspökladányi szikkísérleti állomás munkásságának első szakasza körülbelül 1930-ig tartott. Ekkor történt a kutatási munkák megindítása, a kutatási eredmények leszűrése és közreadása. a fitocönológiai szikkosztályozás kidolgo-

zása. A második időszakra, 1930–1944 között a kísérleteknek méretükben és jellegükben való kiszélesítése és az üzemszerű kísérletek bevezetése a jellemző. A háborús események következtében 1944-től 1953-ig szünetelt a kísérleti munka. Az 1953-tól számított jelenlegi működési szakaszában a munkák súlypontja a régebbi kísérletek rendszeres feldolgozására, továbbá a szélsőségesen rossz minőségű szikes talajokon a meliorációs fásítási módszerek megoldására esik. Ez utóbbi időszak egyik legfontosabb eredménye az erdészeti sziktalajosztályozás, valamint a sziki erdészeti termőhely-tipológia alapelveinek a kidolgozása, a nyárfák szikes talajokon való termesztési lehetőségeinek feltárása és a meliorációs szikfásítási kísérletek nagyobb arányú bevezetése.

A szikkísérleti állomás munkássága 1953 óta táji, kutató jellegű munkálattal is kibővült. Ez megmutatkozik abban is, hogy számos nem kifejezetten

A hajdúbozsórményi belső csordalegelő

szikfásítási problémával is foglalkozik. Hogy csak a legfontosabbakat említsem: megoldást nyertek az öntözőrendszerek fásításával kapcsolatos kérdések és ezzel az állomás jelentős mértékben hozzájárult a Keleti Főcsatorna és öntözőcsatornáinak kiemelt fontosságú sikeres fásításához. Feltárta a nyárfásítási lehetőségek alapelveit a kötött réti és mezősegi talajokon. Nagy jelentőségűek továbbá azok a folyamatban levő kutatások is, amelyek a tiszántúli kötött, valamint szikes talajok termőhelyi adottságainak feltárására, tipizálására és a fásítási alapelvek kidolgozására irányulnak.

Az állomásnak ez a rendkívül nagyjelentőségű munkássága, eredményeinek felhasználása a felszabadulás utáni fásításokban nem mutatkozott meg azonnal. A fásítási szervezet fokozatos kiépítésével, az állomásnak kísérleti erdészetté való átszervezésével csakhamar megteremtődött azonban a gyümölcsöző kapcsolat.

A felszabadulás után a fásítási munkálatok lényegében az 1952. évben vették kezdetüket, a Megyei Tanács mezőgazdasági osztályának keretén belül két-három fő irányításával és az egyes községekben társadalmi munkában vállalt minden szakismeretet nélkülöző, fásítási felelősök segítségével. Az erdőnkívüli fásításoknak ez az első szakasza, amely az erdőtelepítő állomások felállításáig tartott, nem sok eredménnyel zárult. A fásítások zöme szikes területeken, megfelelő talajelőkészítés nélkül, szakszerűtlen fafajmegválasztással

és elegyítéssel, gondatlan ápolással történt és sok-sok sikertelen fásításnak lett az előidézője.

Az Erdőtelepítő Állomás életrehívásával a fásítási munkálatok mindinkább tervszerűbbé váltak. Az állomás szakemberei specializálódtak az egyes talajfélésekre, a munka mind nagyobb arányúvá vált, a fásítási felelősök munkájukat már nem társadalmi munkában végezték, hanem munkájuk ellenértékeképpen napidíjat kaptak. Nagyarányú felvilágosító munka indult meg párt, tanácsi és szakszervezeti vonalon, a fásítási felelősök részére — a szakmai képzettség elsajátítására — tanfolyamokat indítottak és a nagyobb fásítási feladatokat vérehajtó fásítási felelősöket jelvénnnyel, pénzjutalommal tüntették ki.

Az erdőtelepítő állomások megszűnése és az erdőnkívüli fásítási feladatoknak az erdőgazdaság hatáskörébe utalása után a szervezeti forma lényegében nem változott. A fásítási előadók központi irányítás mellett, az üzemi feladatoktól teljesen függetlenül végezték és végzik jelenleg is munkájukat. A megye nagyobb részének fátlanságából eredő számottevő fásítási feladatok szükségessé tették 1955-ben a *berettyóújfalui fásító erdészeti* felállítását. A fásító erdészeti hivatva van a megye két legfátlanabb járásának, a berettyóújfalui és biharkeresztesi járásoknak fásítási munkálatait irányítani, ezenkívül a területrendezések során erdőgazdasági használatba adott mezőgazdasági művelésre alkalmatlan, eredetileg tanácsi kezelésben levő területek erdőtelepítési munkálatait végrehajtani.

A fásítási munkálatok — arányukat tekintve — az egész megye területén egyforma kiterjedésben történtek. Ugyanannyit telepítettek nagyjából a szíken, mint a kötött agyagtalajokon, mezőségi vagy homoktalajokon. A legtöbb hiba és sikertelenség a szikes talajok fásításánál történt, különösen az első években, amikor nem vették tekintetbe a szikfásításnál az oly döntő fontosságú körülményeket, mint a vízháztartási viszonyok, a felszíni vizellátottságot szabályozó térszíni fekvés, a talaj kémiai tulajdonságai és nem történt meg a talaj só- és szódataralmának a megállapítása.

A homoki fásításoknál a meg nem felelő talajelőkészítés, a sekély vagy középmeély szántás következtében — különösen aszályos időjárás esetén — pusztult ki sok csemete. A meg nem felelő talajelőkészítés további következménye a csemeték lassú növekedésében, az ápolási munkák elhúzódásában mutatkozott meg. Az ápolások elhúzódásának természetes következményeképpen egyre nőttek a nagy ápolási feladatok, amelyeket — az állandósult munkaerőhiány miatt — nem lehetett kifogástalanul végrehajtani. Ez az állományok minőségének további romlására vezetett.

Ezeket a hibákat igyekeztünk fokozatosan kiküszöbölni. A szikes területeken csak megfelelően előkészített, lehetőleg két évig mezőgazdaságilag művelt, előzőleg talajvizsgálatnak alávetett talajba telepítjük a csemetéket. Homokos talajokon csak 70 cm mélyen leforgatott talajban hajtunk végre telepítést.

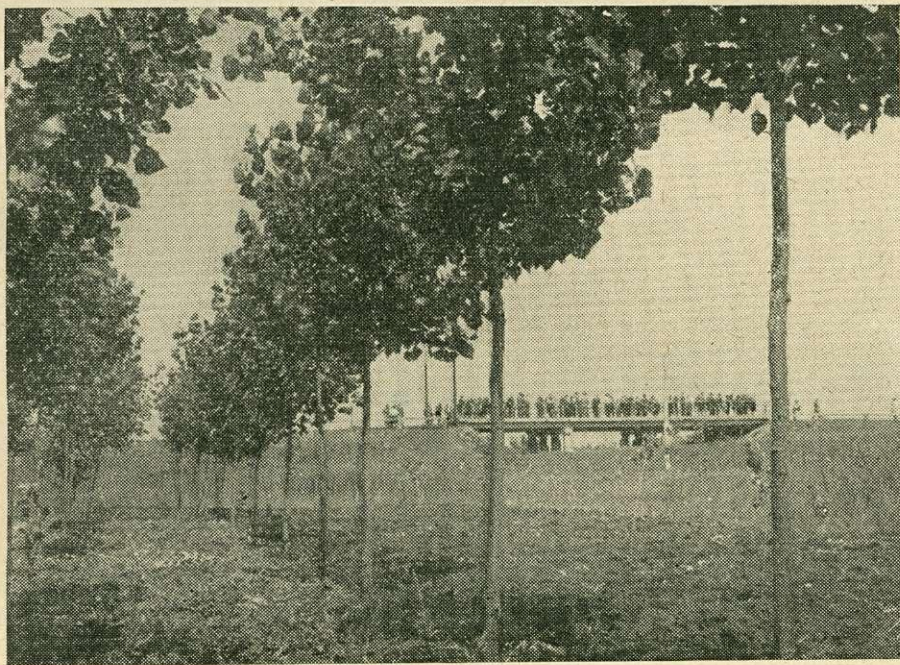
A fafajok megválasztásával is sok baj volt kezdetben. Az erdőnkívüli fásításokba sokszor elegyetlenül, vagy igen magas elegyarányban kerültek nem állományt alkotó fafajok, főleg azért, mert megfelelő főfafajokkal nem rendelkezünk. Így keletkeztek elegyetlen amerikai kőris, vagy pedig amerikai kőrises tölgy erdők, ahol a fő fafajt, ha nem eléggé ügyeltek, elnyomta az elegyfa. Jelenleg ezek a hibák már nagyrészt felszámolást nyertek.

A megye területén az erdőnkívüli fásítás vonalán 1952—1961 években, tehát 10 esztendő alatt összesen 9377 hektár eredményesen befejezett fásítást hajtottak végre a különböző fásítási szektorok.

Ezek tevékenységét vizsgálva:

A Legeltetési Bizottságok	2430 ha (26%)
Az Állami Gazdaságok Hajdú-Biharmegyei Igazgatósága	2505 ha (26%)
A Községi Tanácsok állami tartalék területeken	1094 ha (12%)
A Termelőszövetkezetek	483 ha (5%)
A KPM debreceni Közüti Igazgatósága (útfásítás és hófogó sáv)	496 ha (5%)
A MÁV debreceni Üzletigazgatósága (vasútfásítás és hófogó sáv)	219 ha (2%)
A Vízügyi Igazgatóság	1781 ha (20%)
A Keleti Főcsatorna mentén	360 ha (4%)

fásítást hajtottak végre. Fenti területeken kívül még mintegy 1300 hektár olyan beerdősített — de még pótlásra, ápolásra szoruló — terület van, amely még

Harmadéves fásítás öntözőcsatorna depóniáján

eredményesen befejezettnek nem mondható. A községi tanácsok által az állami tartalékterületeken végzett fásítások nagyjából az állami erdőgazdaság kezelésébe kerültek.

A Legeltetési Bizottságok fásításai közül ki kell emelni a négy hajdúváros, Hajdúszoboszló (283 hektár), Balmazújváros, Hajdúnánás (274, 274 hektár) és Hajdúböszörmény (226 hektáros) mintaszerű eredményes fásításait. A négy hajdúváros 1954 óta fásítási versenyben áll egymással és 1955 óta az erdőgazdaság által alapított vándorserleg is ösztönzi a négy város fásítóit mind jobb eredmények elérésére. A fásítási munkálatok versenykiértékelése az OEF irányítása és ellenőrzése alatt évről-évre társadalmi eseményszámba megy.

Az állami és tangazdaságok fásításai közül kitűnik a debreceni Mezőgazdasági Akadémia Tangazdaságának 1258 hektár területen végrehajtott 91 hektáros mezővédő fásítása. A többi fásító szektor jó munkáját azért nem emelem ki, mert azokat kivitelezésben nagyobb részt az Erdőgazdaság végezte. Az érdekelt igazgatók és vezetők az ügyhöz való jó hozzáállásukról, a fásítás iránt érzett ügybuzgó szeretetükről tettek tanúbizonyságot akkor, amikor az erdőgazdaságot ezekben a munkálatokban a legmesszebbmenően támogatták.

A Hajdúsági Állami Erdőgazdaság feladatát képezi a Keleti Főcsatorna fásítása, mint kiemelt fásítás. A Főcsatorna fásítása a csatorna két oldalán átlagban 25—25 m szélességben, 98 km hosszúságban kerekén 500 hektárt tesz ki, amelyből már 360 hektár megvalósult, a visszamaradó 1500—200 hektár erdősítése 1963-ban fog befejeződni. Maga a Főcsatorna nagyjából a löszhát és a szikes területek határán terül el, vízvezető főcsatornái az ún. „K” csatornák a csatorna jobb oldalán elterülő szikes területek öntözését szolgálják.

A terület, amelyen a Keleti Főcsatorna áthalad, négy talajtípusba sorolható: ún. réti talaj 28 hektár kiterjedésben (6%), mezősi talaj 395 hektár területen (79%), mésztelen szikes 16 hektáron (3%) és meszes, szódás illetőleg átmeneti szikes 58 hektáron (12%). A talajnemeknek megfelelően az állománytípusok idomulnak a talajadottságokhoz. Döntő súllyal szerepelnek a nemesnyár állományok, akácós óriásnyár, nemesnyárasok egyéb elegyével, valamint nyárvázás kocsányostölgyes állományok, mintegy 30%-ban. A terület mintegy 12%-án tölgytípusú, 8%-án pedig ezüsthás típusú állomány van.

Az öntözött területek nagysága 164 000 k. hold, nagyobb részben eredetileg fásításra alkalmatlan terület. Ezt a területet keresztül-kasul szelik a fő és mellék öntözőcsatornák, valamint fűrtrendszerek kisebb csatornái. A csatornák mentén a fásítások növekedése részben a termőréteg vastagítása, részben a kedvező vízellátási viszonyok következtében kedvezőbb az eredeti állapotnál.

Az erdőnkívüli fásítások eredményességét az elmúlt év őszén a Népi Ellenőrző Bizottság felülvizsgálta és megállapította, hogy minden 2 hektár telepítésből 1 hektár eredményes erdősítés, fásítás keletkezett. Az eredményességet, mint azt fentebb említettem, igen rosszul befolyásolta a kezdeti sok sikertelen, a szikes területeken gondatlanul végrehajtott fásítás.

A megye fásítottsága az 1961. december 31-i állapot szerint az OEF által elrendelt összeírás figyelembevételével a következő:

Allami erdők területe	34,109 ha	64,7%
Birtokossági társulatok erdei	4,582 ha	8,7%
Allami gazdaságok fásítása	2,572 ha	4,9%
Vízügyi Igazgatóság fásítása	2,436 ha	4,6%
Közüti Igazgatóság fásítása	496 ha	0,9%
MAV Igazgatóság fásítása	219 ha	0,3%
TSZ-ek erdősítései és fásításai	5,052 ha	9,8%
Községi Tanácsok kezelésében levő erdők	401 ha	0,7%
Legeltetési Bizottságok fásításai és erdősítései	2,250 ha	4,2%
Egyéniek tulajdonában levő fasorok	579 ha	1,1%

Összesen: 52,696 ha 100,0%

Az 52,696 hektáros erdősült terület a megye 9%-os erdősültségének felel meg. Amint látjuk az erdőnkívüli fásítások a megye erdősültségét mintegy 2%-kal emelték, a megye legfátlanabb járásai 0,4—0,6%-ról 2—2,3%-ra emelték fásítottságukat. Hajdúnánáson 0%-ról 1,8%-ra, Hajdúszoboszló 0,2%-ról

Fásított öntözőcsatorna

1,7‰-ra, Balmazújváros 0,4‰-ról 4,4‰-ra emelte fásítottságát. A berettyóújfalui és biharkeresztesi járások 0,6‰-ról 2,3, illetőleg 2,6‰-ra emelték erdőszűtségüket. A megye területén azonban még mindig akad teljesen fásítatlan község, mint pl. Bihardancsháza, ahol 831 hektáron csupán 1 hektár erdőterület van, vagy Nádudvar, ahol 22.000 hektáron csupán 53 hektár erdősítés van (0,2‰). Ezenkívül azonban még több község alig éri el a 0,3—0,4‰-os fásított-ságot. A megye legfásítottabb községei Bagamér (42,9‰), Nyiracsád (40,9‰), Nyirmártonfalva (40,3‰-kal).

Fafajok megoszlása szempontjából az egyes fafajok az alábbi területeket foglalják el az erdőgazdaság egész területén:

akác	25 980 ha	49,6 ⁰ / ₀
tölgy	9 700 ha	18,5 ⁰ / ₀
fenyő	1 750 ha	3,2 ⁰ / ₀
nemesnyár	7 007 ha	13,3 ⁰ / ₀
egyéb lágý	2 358 ha	4,5 ⁰ / ₀
egyéb kemény	2 970 ha	5,6 ⁰ / ₀
rét, legelő, szántó és egyéb	2 931 ha	5,3 ⁰ / ₀
	52 696 ha	100,0 ⁰ / ₀

Lényegesen más képet mutat a fafajok statisztikája, ha csupán az erdőnkívüli fásításokat nézzük. Az elmúlt tíz esztendő alatt, amint azt az előadásom elején említettem, a fásítások a megye egész területén egyenletesen történtek valamennyi tájtípusban. Minthogy a megye $\frac{4}{5}$ -e szik, lösz, öntés és agyagos réti talajtípusokhoz tartozik, mindinkább uralkodóvá váltak a tölgy és kísérő fái, továbbá a nemes- és hazai- (fehér-) nyárok és csökkent az akác és a fenyő térfoglalása. Az erdőnkívüli fásításoknál az egyes fafajok által elfoglalt terület:

akác	1910 ha	21,3 ⁰ / ₀
tölgy	2021 ha	22,5 ⁰ / ₀
nemesnyár	3800 ha	42,3 ⁰ / ₀
egyéb kemény	701 ha	7,8 ⁰ / ₀
egyéb lágý	456 ha	5,0 ⁰ / ₀
fenyő	100 ha	1,1 ⁰ / ₀
	8988 ha	100,0 ⁰ / ₀

1961/62. évi adat szerint az erdőnkívüli fásítás vonalán évenként kb. 12 millió darab csemetét és 330 000 db válogatott nyárcsemetét, illetőleg suhángot használnak fel az erdőnkívüli fásítási szektorok. Fafajonként részletezve:

fenyőfélék	6 ⁰ / ₀
tölgy	18 ⁰ / ₀
akác	11 ⁰ / ₀
nyár	41 ⁰ / ₀
ezüstfa	4 ⁰ / ₀
egyéb (kőris, szil, juhar, hárs, cserje)	20 ⁰ / ₀

A jövőbeni célkitűzéseket illetőleg az erdőnkívüli fásítások súlypontja első sorban a tsz-ek és állami gazdaságok mezővédő sávjaira, továbbá a Vízig., a KPM és a vasút fásításaira fog esni. Ha a tsz-ek fásításait (mezővédő sávok, erdőtelepítések, majorfásítások) csupán 5⁰/₀-ra kívánjuk felemelni, az a

berettyóújfalusi járásban	2000 hektár
biharkeresztesi járásban	1500 hektár
debreceni járásban	2600 hektár
derecskei járásban	1400 hektár
polgári járásban	1600 hektár
püspökladányi járásban	2500 hektár
Hajdúböszörmény járási jogú városban	500 hektár
Hajdúnánás járási jogú városban	900 hektár
Hajdúszoboszló járási jogú városban	600 hektár
összesen:	13600 hektár

Ehhez kapcsolódik

az állami gazdaságok	3 000 hektár
Vízügyi Igazgatóság	2 500 „
Közüti Igazgatóság	352 „
Vasút	200 „
Legeltetési Bizottságok fásítása	1 500 „
összesen:	21 152 hektár

Tizenöt évi végrehajtást véve alapul, ez évenként 1410 hektár elsőkivitelű fásításnak felelne meg. Az erdőgazdaság első kivitelű fásítási feladata ez idő szerint 700 hektár, tehát ha a fásítási tervet tizenöt év alatt végre akarjuk hajtani, akkor az évi első kiviteli tervet 700 hektárral, azaz 100%-kal emelni kell.

A talajelőkészítési munkálatokat illetőleg a homokos talajokon a jövőben is kizárólag mélyforgatott talajba, a szikes területeken előzőleg laboratóriumi vizsgálatnak alávetett területeken szabad erdősíteni, illetőleg fásítani. Ezenkívül a fásítások vonalán is érvényesíteni fogjuk a korszerű tipológiai alapelveket. A jövőben telepítendő fafajokat illetőleg messzire kimagaslik a *nyáarak vezető szerepe*. Bár a homokos területeken továbbra is a vezető fafaj az akác marad, a telepítendő állományok közé 4×4 hálózatban mindenhová betelepítjük az óriásnyárat, esetleg fehérnyárat. Így járunk el a fenyőtelepítésekben is.

Az eddiginél sokkal nagyobb helyet kell adni a nemesnyáarak, ezek közül is az óriásnyár telepítésének a mezőségi talajokon (debreceni löszhát), ahol a nyáarak igen gyors növekedést mutatnak. Tekintettel arra, hogy a mezőségi talajok altalajukban (40—60 cm mélységben) általában már szikes jellegűek, számolni kell azzal, hogy a vékony termőréteg következtében a nyáarakat rövid (12—15 éves) vágásfordulóban kell kezelni, amikor is a papír- és a farostfának megfelelő méreteket már elérik. A szikes területeken a szikesség mértékétől függően elsősorban a fehérnyár telepítése kerül előtérbe, a nemesnyáarak közül esetleg az óriás- és a korainyáré. Az öntözött területeken a kötöttebb réti agyag valamint szikes talajokon a kedvező vízellátottság következtében az eredeti állapotnál kedvezőbb körülmények között történhetik a fásítás. Itt a nemesnyáarakon kívül elsősorban hazainyáarak, fehér- és feketenyár jöhetnek számításba, egyes helyeken azonban a tölgy is szerephez juthat.

A még létesítendő 21 152 hektár erdőnkívüli fásításból a

tsz-ek területén nyártelepítésre alkalmas terület mintegy	3600 hektár
az állami gazdaságok területén	1500 „
Vízügyi Igazgatóság területén	2100 „
Közüti Igazgatóság területén	352 „
Vasút Igazgatóság területén	200 „
Legeltetési Bizottságok területén	500 „
összesen:	8252 hektár

A tervezett erdőnkívüli fásítások végrehajtása nagymértékben fog hozzájárulni a megye fásítottságának emeléséhez és azon belül a nyárfák által elfoglalt terület kiszélesítéséhez, valamint azoknak a célkitűzéseknek megvalósításához, amelyek faanyag termelésünk gyors fejlesztése terén előttünk állanak.

dr. Babos Imre, Bakkay László, Gertheisz Antal, Halász Aladár, Jerome René, Kocsárdi Károly, Kolossváry Szabolcsné, dr. Madas András, dr. Marjai Zoltán, dr. Nemky Ernő, Pankotai Gábor, dr. Páris János, Riedl Gyula, dr. Szabó István, dr. Szepesi László, Szodfridt István, dr. Szőnyi László és Tóth Sándor közreműködésével

írta: dr. Keresztesi Béla:

Egy évszázad az erdőgazdaságfejlesztés szolgálatában

(Az Erdészeti Lapok az 1862—1961. években)

A 100 évvel ezelőtti statisztika adatai szerint a magyar erdők az ország akkori összterületének 34%-át foglalták el és még körülbelül egymillió kat. holdra terjedő olyan őserdeink is voltak, amilyenekkel Európa kevés állama dicsekedhetett. Ezek az adatok azt mutatják, hogy bár a feudalizmus közismerten áldatlan állapotokat teremtett az erdőgazdálkodás terén, a népesség csekély száma, a mérsékelt fafogyasztás, s a primitív fakitermelés és szállítás miatt általánosságban nem vezetett az erdők nagymértékű pusztulásához.

A kiegyezés után a Magyarországon is jobban kibontakozott kapitalizmus viszont hamarosan megváltoztatta a magyar erdők őseredeti képét. A mezőgazdaság tőkés fejlesztéséhez szükséges hitelt gyakran nagyarányú fakitermelések útján teremtették elő. Az 1867 után megindult heves ütemű vasútépítés, a bányá- és kohóipar fejlődése temérdek fát és szenet fogyasztott, s egyéb fafogyasztó iparágak is keletkeztek, élükön a gőzfűrésztelekkel, üveggyárakkal, mészégetőkkel. Megkezdődtek a nagyobb építkezések is. kivált Budapesten és a vidékek nagyobb városaiban.

Mindezzel kapcsolatosan nagy erdőfakitermelések folytak és nagyarányú fa-kereskedelem bontakozott ki. Ehhez járult még, hogy az úrbéri elkülönítések legnagyobb részét is a múlt század 70-es, 80-as éveiben végezték, s a volt úrbéresek kezelésébe került — különösen a legelőilletményül kihasított — erdők termőképessége a szertelen legeltetés következtében rohamosan csökkent.

Az 1879-es erdőtörvény életbelépése előtti időben erdeinknek körülbelül egynegyed része, tehát kereken 3 millió kat. hold volt olyan pusztuló állapotban, hogy *Bedő Albert* mint délibáb természetű erdőkről emlékezik meg róluk, amelyekből, ha közelebb megyünk, eltűnik a fa. Ebben az időben a síkvidék már nagyrészt fátlan volt, az elő- és középhegységekben pedig az erdők irtása, tönkretétele és ezekkel együtt a kopárosodás rohamléptekben haladt előre.

Az ország erdeinek pusztulása miatt joggal aggódó, haladó szellemű erdészek a reformkorszakra s a szabadságharc utáni időkre jellemző hazafias felbuzdulással igyekeznek a bajokon, már azok első jelei láttán segíteni. A nemzeti elnyomatás és az abból származó általános csüggedés szomorú korszakában, 1861 október 25-én bocsátotta ki *Divald Adolf* erdőrendező és *Wagner Károly* erdészeti akadémiai segédtanár az *Erdészeti Lapok* első előfizetési felhívását, amelyben az alapítandó lap célját a magyar erdészeti irodalom kialakításában és ápolásában, a magyar erdőgazdaság fejlesztésében és a megalakítandó magyar erdészeti egyesület útjának egyengetésében jelölték meg.

Eleinte csak kevesen csoportosultak az Erdészeti Lapok zászlaja körül. De igen nehéz volt az alig életrekelte zsenge irodalmi fórum fenntartása a lap kife-